

197071

ION FLORIAN

O PAGINĂ DIN

EPOPEEA NOASTRĂ

BCU Cluj / Central University Library Cluj

BUCUREȘTI
1929

ION FLORIAN

O PAGINĂ DIN

EPOPEEA NOASTRĂ

BUCUREȘTI
1929

Cuvânt Înainte.

Instituțiunea de Înaltă Cultură Românească Universitatea Liberă din București, printre alții m'a îndatorat și pe mine să fac o conferință prin care să se preamărească amintirea celor căzuți jertfe nobile pentru înălțarea patriei.

Cum însă adese-ori, conferințele sunt obositoare și câte odată conferențiarii prezumțioși, am luat calea mai îngăduitoare de povestilor.

Mi s'a destinat să vorbesc la Bazargic, unde printre mulți ascultători se găseau și bunii mei amici Vasile Covată și Achile Pinteș, cari m'au povățuit să public povestirea mea.

Am mai povestit-o apoi și în alte orașe din țară și pe la diferite șezători culturale din Capitală și am primit acelaș îndemn.

Am ascultat.

Sunt însă dator să adaug că în afară de faptele trăite și cunoscute personal pe cari le povestesc, descrierea bătăliei dela Mărășești am luat-o după minunata operă a D-lui Prof. C. Kirilescu.

O PAGINĂ

DIN

BCU Cluj / Central University Library Cluj

EPOPEEA NOASTRĂ

Am să vă spun o poveste, o poveste adevărată însă, ruptă din trupul acestui neam pătimit și înche-gată din sângele și sufletele celor cari ne-au dat România de azi.

De aceia o voi povesti cu toată cuviința, așa cum am pomenit în copilăria mea îndepărtată din satul meu, când ne strângeam roată în jurul lui Moș Mirică bătrânul grămatic a unor vremuri de mult stinse, care slovea în psaltire și în ciasloave viețile sfinților și mucenicilor și apoi ni le spunea și nouă.

Doamne! și frumos ne mai povestea Moș Mi-rică din tinerețea lui, cum într'un scăpat de soare spre Sânpietru, pe când trecea oile în strungă, i s'a arătat o fâșie de lumină pe cer, lumina s'a stins, toată firea a intrat în repaos, și a avea a auzit toaca în cer și îngerii și heruvimii cântând laude lui Dumnezeu.

Dar ne rupea inima Moș Mirică când ne po-vestea tragedia Brâncoveanului la Țarigrad mort în legea lui creștinească, și-i scânteiau ochii când

ne povestea cum un străbunic al nostru Moș Popa Voicu și-a legat barba cu peșchirul a încălecat roibul și a pornit în haiducie să-și apere țara de Turci care-i batjocoreau neamul.

O! Doamne! adânci și nepătrunse sunt tainele tale. Cine ar fi crezut acum o jumătate de veac pe când Moș Mirică ne vrăjea cu graiul lui, fără de prihană, că, în Basarabia tristă și subjugată mocnea aceiași frumusețe de limbă, pe cari mai târziu a turnat-o în versuri de foc și a cântat-o ca nimeni altul un preot tânăr, un poet care n'a avut parte să se încălzească la razele libertății neamului său.

Iată cântarea lui:

*Limba noastră-i o comoară în adâncuri afundată
Un șirag de piatră rară pe moșie revărsată
Limba noastră-i limbă sfântă, limba vechilor cazanii
Cari o plâng și cari o cântă pe la vatra lor țărării*

Dar această dragoste de țară nu este numai a noastră ci a neamurilor toate.

Iată de pildă un strălucit exemplu apropiat de vremea noastră din timpul războiului Ruso-Japonez

Cetatea Port-Artur era împresurată cu un zid de sârmă pe care până atunci știința balistică încă nu cunoscuse sistemul să-l sfărme. — Atunci comandantul armatei japoneze Mareșalul Noghi a găsit mijlocul nu cu știința de militar ci cu sufletul de japonez. A inventat niște foarfeci speciale cu

cari soldații să taie sârmă, să moară dar să învingă. S'a tras la sorți regimentul care trebuia să primească botezul morții. Soarta a scos din urnă, regimentul în care amândoi copiii comandantului erau ofițeri. A trecut în revistă regimentul și-a văzut copiii dar a rămas de piatră, căci sufletul de părinte se topise în sufletul de japonez. Regimentul s'a pierdut dar a învins.

Mai târziu Noghi a făcut o călătorie în Europa și a vizitat și țara noastră. Era pe atunci ministru de război Nicolae Filipescu acel mare patriot cu sufletul încălzit la dogoarea dragostei de patrie.

La defilarea trupelor noastre pe platoul dela Sinaia în fața mareșalului, sufletul patriotului român s'a oglindit în sufletul patriotului japonez și atunci Nicolae Filipescu într'un avânt de sublimă inspirație, a adresat lui Noghi aceste cuvinte:

Ești un soldat fericit, Domnule General, căci ai gustat emoțiile unei bătălii nedecise și ai asistat la delirul unui popor pe cari l'ai condus la biruință, soldații noștri te cunoșteau de mult dupe câmpul de luptă, astăzi au atingere cu gloria însăși.

Noghi s'a înapoiat în țara lui și și-a sfârșit zilele, învățător la copiii din satul unde se născuse.

Dar și mai aproape de noi la vecinii și aliații noștri Sârbi găsim un tot așa de strălucit exemplu în timpul războiului Balcanic. La prima ciocnire cu Turcii la Cumanovo cade cel dintâi soldat Vla-

detta Covacevici fiul lui Liuba Covacevici marele istoric sârb. Țara a voit să-i facă funerarii naționale, însă bătrânul nu a primit, și pe când scobora în mormânt trupul fără viață al fiului său o lacrimă i s'a furișat bătrânului. El a șters-o cu mânie și a zis: „Nu te voi plânge fiul meu, căci cu sângele tău ai spălat înfrângerea dela Cossovo, iar sufletul tău va sta deadreapta Tatălui alături de Dușan și de toți eroii Sârbi. In durerea ce mă sugrumă găsesc alinarea de a fi dat Serbiei tot ce am avut pe lume, pe Vladetta, lumina ochilor mei, soarele vieții mele“.

Dar vremea vremuește, și din tainele ei minunate se desprinde o mare și adâncă învățătură, că viața marilor patrioți și a marilor bărbați de stat este înpletită cu însăși viața și sufletul neamului din care au răsărit.

La răspântia vremei și neamului nostru i'a fost dăinuit și bărbați înțelepți și patrioți înflăcărați și viteji cum nu au mai fost pe lume.

Căci într'adevăr cari dintre noi nu și-a adumbrit copilăria și nu și-a mângâiat tinerețea la povestirea minunilor săvârșite de Mircea la Rovine, Ștefan la Valea Albă, Mihai la Călugăreni.

Dar, frații subjuogați n'au cântat n'au plâns și n'au sângerat alături cu eroii lor legendari.

Nu se pare cum aevea se aude gemătul celor frânți pe roată, Horia, Cloșca și Crișan. Nu răz-

bat până în auzul nostru cântecul de jale zis din fluerul fermecat al Jancului care a închis ochii în țara Moșilor la Baia de Criș pe prispa lui Stupină și acum doarme somnul de veșnică odihnă întru Domnul în pragul bisericuței dela Țebea.

Dar dacă aceste fapte rămân dospite în inimi atâta vreme cât o fi pământ și suflare românească apoi și generațiunei noastre i-a fost dat să cunoască avântul fără de margini în potrivea năvălirilor ca în acele vremi de pomină de cari ne povestesc cronicile și hrisoavele.

Căci iată o pagină glorioasă de zguduitoare măreție epică, care este ordinul de zi al Generalului Dragalina, învingătorul dela Jiu.

În rândurile aspre și strânse, fulgeră dela cea dântâi vorbă până la cea din urmă un suflet mare de Român și de General, hotărât cu orice preț să-și apere țara și să învingă.

„Trupa care nu poate să înainteze să moară pe loc“.

„Dumnezeu, Majestatea Sa Regele și Țara vor răsplăti pe viteji, iar numele lor vor trăi în vecii vecilor în istoria neamului, ca și a moșilor și strămoșilor cari cu viața și cu sângele lor, au înscris paginile glorioase din viața poporului Român“.

Această nobilă făgăduială făcută vitejilor de către cel mai viteaz dintre ei, este una din acelea care răzbat până'n auzul și în inima tuturor generațiilor și pe care nici odată nu le uită un neam.

Si ca și cum ar fi vrut să-i dea cel' dântâi consfințirea, Generalul Dragalina s'a înfășurat în ordinul lui de zi și în victorie și s'a pierdut dintre noi.

Credincios ordinului său de zi, el și-a încredințat tot ce avea mai scump și mai sfânt pe lume Patriei recunoscătoare și Regelui.

Așa cum a trăit printre noi, așa cum a vorbit o singură dată și pentru totdeauna și așa cum a țâșnit din viața lui de o deplină modestie tăcută, care nu a rupt tăcerea decât în clipa minunată a faptei, și așa cum răsună până la noi de dincolo de mormânt din orbitorul lui mausoleu de Erou, — Ordinul Generalului Dragalina va rămâne printre acele monumente ale sufletului românesc a căror neperitoare frumusețe nu va putea fi știrbită de dintele vremii.

Și acum, cei cari dintre dv. vor trece pe Valea Jiului veșnic călător la o cotitură de drum o stâncă ce pare că întretae calea, poruncește: oprește călătorule și te descoperă în chip de rugăciune, îngenunche și ascultă murmurul de heruvimi al apei, ascultă imnul de slavă ce-l intonează viteazului mort pentru țară! Aci Generalul Dragalina a căzut răpus de o mână dușmană! L'am văzut pe patul de moarte în palatul regesc împodobit cu laurii biruinței și m'am închinat ca la un sfânt. Am asistat apoi la slujba înmormântărei cu popor mult

și nimeni n'a plâns, nu plângeam căci ne-ar fi muștrat cel adormit, știam cum a murit și pentru ce a murit, iar puterea credinței ne stăpânea și se părea cum aveau Iosif din Arimateia, cânta la înmormântarea Mântuitorului.

Cum ași povesti sosirea în biserică sprijinit pe mâini de camarazi a fiului rănit în bătaie, venit să-și ia rămas bun dela tatăl și învățătorul lui, căzut luptându-se și învățând pe ficior cum să lupte?

D'apoi când Primul Ministru de atunci — azi odihnește cu dreptii — cu fața tăiată de suferință și cu vocea stinsă de durere, aducea drept prinos memoriei viteazului omagiul țării.

O clipă de adevărată apoteoză, a fost gestul suprem al M. S. Regelui — și El doarme acum somnul veșniciei — Care apropiindu-se de sicriu a îngenunchiat în fața lui. Se ridică apoi și trimite cu mâna cel din urmă salut viteazului iar din ochii Săi Auguști se strecoară pe furis, boabe de lacrimi care unde pică ard. În acea clipită toată suflarea era într'un cuget cu Regele Mare și Bun iar respirația ni se oprise spre a nu turbura Majestatea solemnității.

În acest răstimp Oltul limpede azi, era înroșit atunci cu sângele Generalului David Praporgescu. El 'și oprește de durere apele în loc, și apoi pornește în suspine pentru moartea Arhanghelului călărimei noastre.

Drept amintire recunoscătoare mă închin memoriei vitejilor, și tuturor celor ce au căzut pentru țara, cari zac aici și pretutindeni, pe tot întinsul ei, deapururea fericite jertfe.

Dar victoria dela Jiu câștigată cu sângele lor n'a putut să se desăvârșească, dușmanul adună aci forțe năprasnice cari vin, vin, în talazuri nesfârșite și lasă în urma lor urâtul și pustiul.

Oltenia, mândră și semeță e gata să-și dea sufletul. Diviziei de Cavalerie dela Robănești 'i este dat ca, cu trupul și cu sufletul ei să se aștearnă deacurmezișul drumului, să oprească puhoiul un ceas, o jumătate de ceas, câteva minute măcar spre a da timp armatei noastre în retragere să se salveze. Divizia și-a făcut din plin datoria. Unul dintre comandanți, Colonelul Naumescu, era greu bolnav și în momentul când a primit ordinul de șarje a grăit astfel soldatului său Gheorghe a Catrinei care'l îngrijia: „Camarade și frate! Ori când putem muri ca niște netrebnici, azi ne este dat să murim ca bravii. Imbracă-mă Gheorghe în haine de nuntă că azi mă cunun cu mireasa cea mai mândră din lume care este țara mea“.

Și l'a îmbrăcat în haine împodobite cu fireturi în aur și încălecând calul a zis: „Cine e călăreț dupe mine!“

Și a primit în dreapta lui bătrânul sergent Donici luptător în 77 la Plevna iar la stânga Sub-Lt. de

rezervă Em. Văcăreanu, judecător din București cari ridicându-se în scări și fluturând chipiul pornește în galop la atac strigând: „Inainte copii căci e frumos să mori pentru țara ta“. În acea clipă un proiectil dușman 'l retează și cade pecetluind cu sângele lui cele dintâi rânduri în pagina ce descriu.

Divizia 'și făcuse datoria, armata noastră se retrăsese în ordine. Dușmanul continuă urmărirea și ajunge în cel din urmă județ al Olteniei în capitala căruia trăia de multă vreme un om și un soldat bătrânul general Iatropolu. Fusese ofițer sub Cuza Vodă și luptase sub Vodă Carol la Grivița. De mai bine de 30 de ani ducea viața de pensionar în Caracal — unde comandase pe vremuri Regimentul 19 Dorobanți — iubit și stimat cum puțini oameni au fost pe lume.

La izbucnirea marelui măcel a eșit din liniștea lui de pensionar și a fost proclamat președintele local al Federațiunei pentru intrarea noastră în război.

În ziua de 16 Nov. 1916 la orele 11 dim. inamicul intra în orașul său iar la orele 3 p. m. aceiași zi el ne lăsa această scrisoare al cărui original este la nepotul său de soră, profesorul Dr. Anibald Theohari și care este gravată pe piatra ce-i acoperă mormântul în cuprinderea următoare:

„Vârsta înaintată și sănătatea, nu mi-au permis ca să iau parte la apărarea patriei“.

„Durerea ce îndur pentru nenorocirea ce a căzut asupra României, este așa de cumplită, încât nu o pot curma decât prin sinucidere“.

„Rog să fiu înmormântat creștinește ca cel din urmă muritor“.

(ss) *General Iatropolu*

Mărturisesc că gestul octogenarului general este din acelea care merită să fie cunoscut dincolo de granițele strânse ale unui Județ, căci el luminează o epocă și simbolizează frumusețile morale ale unui neam.

Un general Iatropolu sinucis pentru că nu a putut sta alături de ostașii ce-și apărau moșia cea mare, și pentru că nu a putut suporta nenorocirea căzută asupra României, stă în rândul eroilor a căror viață o învățăm în cărțile ce descriu antichitatea bogată în exemple magnifice de eroism. Memoria Generalului trebuie astfel să fie slăvită, pentru ca generațiile ce se succed să prindă din jertfa lui, frumusețea morală a unui exemplu, ce merită apologia unui Plutarh ori a unui Cornelius Nepos.

Armata vrășmașă trece peste trupul lui și înaintează spre București. Iată ce găsesc notat în însemnările mele sub stăpânirea ceasului de atunci.

Sărmană țară a mea cum ai ajuns! Fiii tăi nu mai găsesc adăpost în locurile unde au crescut și pe drumul pribegiei caută nădejdi de scăpare.

Am văzut eri pe stradele Bucureștiului, și spec-

tacolul se repetă la fiecare pas, mume cu copii în brațe, alții dupe ele, curgând încotro văd cu ochii fără să mai știe rostul zilei de mâine și nici unde să se oprească.

Bucureștii a căzut și se părea că stătusem vreme îndelungată la căpătâiul unui bolnav iubit de care Dumnezeu se îndurase să-i scurteze suferința.

Palatul Regal nu mai era împodobit cu drapelul nostru, și avea aparența unor ziduri părăsite înlăuntrul cărora se petrecuse cea mai adâncă tragedie.

Zi de zi dușmanul ne strânge tot mai aspru în chingile lui de fer, iar spectrul foamei apare din ce în ce mai sinistru. Nici în biserică nu mai găseam adăpost sufletelor noastre obidite căci preoții nu mai aveau voie să officieze după datina străbună. Așa am ajuns în prima zi a Nașterii Domnului și în biserică când preotul a eșit cu sfintele daruri, ca loviți de trăsnet am căzut în genunchi și întinzând mâinile spre el am zis: Părinte să murim cu toții aici, pomenește pe Rege și armata. Preotul a îngenuchiat și el și ridicând ochii adumbriți de gene albe a glăsuțit ca un iluminat: Adu-ți aminte Doamne de Regele Ferdinand, și de Armata Lui, și dă-le Doamne puterea să puie sub picioarele lor pe vrășmași.

Ființa noastră fizică dispăruse, bătăile inimei încetase simțeam că avem atingerea cu Dumnezeii-

rea Atunci mi-am adus aminte de moș Mirică și am crezut că a auzit toaca în cer și îngerii și heruvimi cântând laude lui Dumnezeu.

De aici începe însă adevărata epopee a neamului! De aici Regele căruia abea îi zâmbise norocul în război însoțit de primul Său sfetnic, Ion I. Brătianu, acel chinuit de fiecare clipă căci el își luase răspunderea lor, încep să urce drumul calvarului cu crucea pe spate.

Așa au ajuns în Moldova suferințelor și nădej-dilor noastre.

Acolo în Casa Mârzescului, au oficiat acești preoți mari ai neamului meu taina cea scumpă a Patriei!

Acolo la masa modestă ca la o cină de taină au băut din potirul suferinței și s'au adăpat cu oțet și fiere!

Acolo s'au precestit cu preceștia de sânge nobil cari a curs în valuri din piepturile fiilor tăi.

O! țara mea iubită! pentru ca din sângele lor amestecat cu pământul tău, să renaști mai mândră și mai frumoasă!

Acolo cu sufletul pe buze, au fost părtași la cea mai mare tragedie care a zguduit un neam.

Dar adesea ori viața sbucnește din mijlocul rui-nelor! Armata noastră sfărâmată se reface din propria ei cenușe și așteaptă dârză Mărășeștii ca pe aripi de foc să ducă lumii întregi vestea că vitejia străbună a rămas neștirbită.

Mulți dintre cei cari ascultați ce voi povesti mai la vale veți găsi inpletit și o parte din sufletul Dv.

Dintr'un sentiment de înaltă delicateță însă, nu voi pomeni numele nimenui din cei cari au avut parte să supraviețuiască marelui măcel.

Istoria nepărtinitoare, când patimile vor amuți, va scrie numele celor cari au bine meritat dela patrie. Și acum voi povesti așa cum de atâtea veacuri preoții slăvesc în temple drama sublimă a Iubitorului de oameni. Cu aceasta 'mi voi fi îndeplinit făgăduiala ce am făcut la început, anume că voi povesti faptele vitejilor cu smerenia cu care Moș Mirică ne spunea viețele sfinților și mucenicilor, căci sfinți și mucenici vor rămâne cei cari s'au jertfit țarei.

La București Makensen pregătise lovitura definitivă și în seara de 5 August (1917) părăsea Capitala ca să ia personal conducerea bătăliei care avea să-i dea Moldova și Basarabia.

Strângând mâna ofițerilor strânși pe peronul Gărei de Nord ca să-i ureze succes, Mareșalul își lua rămas bun cu cuvintele: „La revedere peste două săptămâni la Iași“.

În adevăr în aceeași noapte chiar, 5—6 August artileria germană începu un puternic bombardament cu obuze de diferite calibre, granade, șrapnele mitralii, cădeau ca ploaia peste liniile rusești. Între ceasurile 4 și 7 dimineața bombardamentul ajunsesese de o extraordinară violență.

În spre seară frontul rusesc a fost rupt pe o lărgime de 10 km. Forțele lor erau spulberate iar cea mai mare parte fugeau în dezordine părăsind pozițiile fără să încerce cea mai mică rezistență.

Comandamentul Român văzând dezastrul și primejdia situației nu a stat mult pe gânduri. Era vorba doar de apărarea pământului românesc. Divizia V-a primi ordinul să iuțească pasul și să-și treacă trupele chiar în acea zi pe dreapta Siretului, spre a umplea golul pricinuit de înfrângerea Rusă și a restabili frontul. A doua zi căldura e înăbușitoare. Razele soarelui de August dogoresc pe luptători. Șiroaie de sudoare brăzdează fețele înegrite. Soldații noștri lapadă bluzele și asvârlă căștile de metal. În cămași cu mânecile sumese ei se reped la contraatacuri cu baioneta. Inamicul este respins și a renunțat la continuarea atacului.

În ziua de 9 August însă situațiunea devenise extrem de critică. Două spărturi se făcuseră în frontul apărării și printrânsele începeau să-și facă loc șivoaele dușmane. Dar momentul critic nu țin mult. Comandantul brigăzei e la locul de primejdie, el se numește Colonel Stan Poetaș; este comandantul dela Amzacea Topraisar și Neajlov. Călare pe un cal uriaș, ca și el însuși, comandantul este mereu în mijlocul trupelor pe care le îmbărbătează cu prezența și curajul lui. Batalioanele atacate rezistă cu eroism, ofițerii sunt în

cele dintâi rânduri, îndemnând trupa prin exemplu lor, înflăcărând-o prin entuziasmul și disprețul lor de moarte.

La aripa stângă a frontului diviziei, primejdia e mare căci dușmanul este superior ca forțe și lupta e nebună.

Cele două batalioane române ale Reg. 36 sunt cuprinse în vârtejul morții. Amândoi comandanții maiorii Barotzi și Georgescu Dumitru cad morți. Comandantul Regimentului conducea personal trupele. Rănit de două ori, el nu părăsește lupta, comandă contra atacul și cade cu pieptul străbătut de gloanțe. Comanda Regimentului o ia un căpitan, unul după altul cad ofițerii: locotenentul francez Binsse ia comanda unei companii al cărei comandant căzuse, încurajează oamenii și-i menține în luptă.

Jerfa nu e zadarnică, dușmanul a fost scos și de aci din pozițiile pe care le cucerise. O zi grea trecuse sângeroasă și plină de jertfe, dar dătătoare de curaj, de încredere și mândrie.

În a cincea zi comandantul cu toată oboseala și împușinarea trupelor sale ia contra ofensivă și fixează ora 5 seara atacul împotriva frontului dușman.

La stânga Diviziei 9 Reg. 9 de vânători în frunte cu comandantul său așteaptă cu nerăbdare momentul atacului. Podul de pe râpa Sușitei seci

care a costat până acum atâtea vieți românești, era împănat cu mitraliere dușmane, asupra cărora tragerea artileriei noastre n'a avut nici un efect. Regimentul primise ordinul de atac imediat.

Gornistul sună asaltul; batalionul maiorului Vârtejeanu pornește cu însuflețire, aruncându-se în mijlocul unui baraj nimicitor de artilerie și mitraliere. Soldații a două plutoane abia s'au ridicat în picioare din șanțurile lor și au fost secerăți de focurile puștilor mitraliere așezate în salcâmi și șoselei; restul batalionului înaintează val după val și dispare în vârtejul focului.

Comandantul regimentului îngenunche înaintea celor căzuți și le spune:

„Dumnezeu să vă odihnească fraților“.

După două ceasuri razele soarelui care apunea lumina catastrofa totală a eroicului batalion.

Târziu vânătorii se înnumără, din tot regimentul au rămas teferi 400 de luptători cu 7 ofițeri.

Seara începe să-și întinză umbrele peste câmpul presărat de morți și înmuiat în sânge. Sforțarea făcută cu atâtea însuflețire, începe să lăncezească. Sgomotul se stinge încetul cu încetul. Din când în când o răbufneală de tun, un clămpănit întârziat de mitralieră, un gemăt de muribund. Comandantul sectorului dă ordinul de retragere spre pozițiile de plecare.

În fața rețelelor inamice, primele linii de soldați

români, nu se mișcă de loc. Ordinul de retragere e reînoit. Aceiași nepăsare. Trăgătorii stau culcați la pământ, cu arma întinsă spre dușman, nemișcați, în poziția pe cari au luat-o sub grindina de gloanțe de peste zi. De câteva ori, comandantul repetă ordinul prin semnale, prin agenți, dar rândurile stau nemișcate.

În cele din urmă, comandantul a înțeles cece depărtarea 'l împiedicase să vadă. Șirurile lungi de trăgători, nu-i mai puteau asculta ordinul de retragere, așa cum 'l ascultase pe cel de înaintare. Erau doar trupuri reci, înțepenite de moartea care-i surprinsese în poziție de atac.

Ei rămăseseră acolo la postul de mare primejdie, cu privirile sticloase ațintite spre dușmanul nevăzut, care-i fulgera din adăposturile lui ascunse.

Au murit fără să fi încercat un gest de fereală, cu mâinile încleștate pe arma îndreptată, ca un semn de amenințare, spre întăriturile ce nu-i lăsau să apuce în luptă dreaptă, voinicească pe cutrupitor.

Trupa de asalt a rămas toată noaptea de strajă înaintea rețelelor dușmane, simbol al împlinirii datoriei și dincolo de moarte.

*

Nici unul din scopurile urmărite de armata dușmană nu fusese atins, Mackensen, nu era pe drumul Iașului, 'și pierduse cumpătul. Perspectiva unei înfrângeri definitive pe Siret îi umplea sufletul de ciudă.

Amorul propriu al „spărgătorului de fronturi“ sângera.

El se decise să dea o lovitură îndrăsneată. De astă dată va apuca taurul de coarne, atacând după metoda preferată mareșalului: o lovitură dată fără cruțare de oameni și material într'un punct al frontului: prin ruptura săvârșită în acest punct, vor pătrunde forțele ce vor provoca răsturnarea întregului front român. Marele cartier german aprobă propunerea și decise să dea la 19 (6) August lovitură care să aducă victoria decisivă de atâta vreme așteptată.

O zi fierbinte de vară se anunță la 19 August dimineața. Depe înălțimea Măgurei Odobeștilor, care stăpânește ca o cupolă uriașe întreaga regiune, comandantul suprem al armatei germane, putea să îmbrățișeze cu privirea întreaga panoramă a câmpului de bătae până departe în zare.

Și în această zare era țara Moldovei, petecul de pământ care rămăsese necălcat de hoardele cutrupitoare ale puternicului general, ținutul care păstra încă în văile ce-l brăzdau, toată vlaga și toată nădejdea neamului românesc.

Privirile mareșalului se opriră cu ciudă asupra unei linii subțiri de șanțuri, pe care binoclul mai mult o ghicea după slipirea ghimpilor de sârmă, decât o descoperirea de a binelea.

Erau Mărășeștii, satul care până mai eri mai nimeni nu-l cunoștea decât depe numele unei gări de legătură a două linii ferate. De două săptămâni însă, două armate protivnice, prinse în cea mai sălbatecă încăerare, vărsau valuri de sânge pentru stăpânirea lui și trimeteau zilnic prinos morții, mii de vieți tinere. Căci satul obscur devenise simbolul mândriei și dorul de neatârnare al unei țări întregi, iar numele lui, purtat de ecoul tunurilor, străbătea acum lumea ca imnul eroic al vitejiei românești.

Noaptea fusese neobișnuit de liniștită. La 6 și jum. dimineața bombardamentul artileriei grele și ușoare germane s'a deslănțuit asupra armatei noastre cu furie nebună. In zona noastră de bătaie rețelele lipseau pe o lungime de 150 metri. Inamicul a descoperit acest punct slab și l'a exploatat.

O spărtură se produce în linia de apărare, prin care valurile de atac se împing furios. Atacatorii străbătând în linia noastră caută să întoarcă flancurile spre a lărgi spărtura. Rezervele de batalioane sar în ajutor și luptă cu disperare corp la corp cu dușmanul ce copleșește de toate părțile.

Toți comandanții sunt uciși. La ora 12 toată linia întâia este în mâna dușmanilor. Restul bravilor apărători se retrag pe linia a doua.

Dușmanul a obținut un succes important care trebuie exploatat. Valurile puternice se revarsă acum

prin larga spărtură și se îndreaptă spre cota 100 obiectivul principal de atins. Dacă Germanii ocupă cota, ei cad în spatele trupei române ce luptă pe dreapta Siretului și aceasta ar însemna sfârșitul bătăliei prin catastrofa armatei române. Jumătate din armata dela Mărășești ar fi aruncată în Siret sau capturată.

Amândoi adversarii își dau seama că acesta este momentul culminant al marei tragedii. O luptă sălbatică pe viață și pe moarte se va da pentru stăpânirea cotei 100, pe care e stabilită a doua linie de apărare română. Comandantul Diviziei a înțeles gravitatea situațiunii. Criza trebuie biruită cu orice preț și în timp ce rezervele de regimente și de brigăzi au intrat în luptă, comandantul dă ordin întregii rezerve a diviziei să alerge la locul primejdiei.

Ajunge-va la timp și va fi în stare să oprească puhoiul? Soarta bătăliei se joacă în acel loc și ceas!

O puternică coloană dușmană ese din pădurea Răzoare și se îndreaptă către cota 100. Rezerva batalionului 1/51 cu o companie de mitraliere, îi ese în cale. Zadarnică împotrivire. Copleșit de numărul mare al vrăjmașilor, contra atacul român e zdrobit.

Toți ofițerii cad în frunte cu comandantul.

Dar compania de mitraliere a batalionului e aci.

Căpitanul Ignat Grigore își așează mitralierele într'o tranșee, adunase în jurul său sfărământurile batalionului și organizase rezistența. Căpitanul Ignat primise ordinul să ție pe loc înaintarea dușmanului „cu orice preț”. El a înțeles care e singurul preț cu care se poate plăti oprirea inamicului și nu i s'a părut prea mare.

Mitralierele încep să țacăne iar dușmanul e pironit în fața tranșeei. Artileria inamică reperează tranșeea și aruncă ploae de șrapnele peste compania de mitraliere. Rândurile alor noștri scad văzând cu ochii; cadavrele dușmanilor și camarazilor îngreuiază mânuirea mașinilor. Din când în când, încă o mitralieră amuțește, încă un servant cade fulgerat. Acum n'a mai rămas nici un soldat care să poată înlocui pe cei căzuți. Căpitanul Ignat dă un ordin scurt:

„Ofițerii și gradații la piese”.

Și el însuși se așează la piesa No. 1. Sub mâna dibace a maestrului, glasul mitralierei izbucnește mai mânios decât oricând. Și minutul fatal sosește. Puhoiul dușman a trecut peste mormanul de cadavre semănat în fața companiei eroice și s'a năpustit furios în linia ei de fier și de foc.

Cei din urmă, servanți rămași în viață, sunt țintuiți cu baionetele pe mitralierele lor. La postul său Căpitanul Ignat, străpuns de zeci de baionete, cade, îmbrățișând țeava înroșită a mitralierei pe care o servise până în cea din urmă clipă.

A doua zi, sanitarii au găsit pe câmpul de luptă, o tranșee acoperită cu două rânduri de cadavre de dușmani. Dedesubt, printre mormane de benzi și de tuburi arse, opt mitraliere îngropate sub dărămăturile tranșeei.

Era compania de mitraliere a batalionului întâi.

Căpitanul Ignat, Sublt. Grigoriu și toți servanții pieselor erau la postul de datorie, cu mâinele încleștate pe trăgaci și cu capetele plecate peste țeava piesei lor. Pe fața de ceară a șefului, moartea fixase pentru veșnicie zâmbetul de satisfacție al omului care isbutise să-și îndeplinească consemnul.

Tot aci sub tranșee dormea tata și feciorul îmbrățișați.

Tăbăruța Gheorghe cu fiul său Nițu din satul meu cari cot la cot au luptat alături până la capătul zilelor, și ei întruchipează atâția părinți și feciori căzuți jertfe nobile pentru patrie.

Moartea lui Tăbăruța și a lui Nițu se zice că s'ar fi petrecut astfel: Întâi a fost lovit Nițu și înainte de a-și da sufletul ar fi zis astfel lui tată său:

*Trage taică să nu cază piesa în mâinile dușmane
Ca la nuntă trage taică, zor pe ei și dă 'nainte
Nu-i lăsa să pângărească locurile noastre sfinte
Și-a pornit a trage moșul în fiori de nebulie
Nu-i mai pasă acum de moarte de ai lui nu mai
[vrea să știe*

*Iar târziu în faptul zilei când își duce noaptea sborul
Dorm cu toții somn de moarte tata în brațe cu
[feciorul.*

Jertfa nu fusese de prisos. Un ceas de întârziere a înaintării dușmanului însemnase câțiva kilometri de apropiere a rezervelor diviziei, cari soseau în pas alergător la locul primejdiei.

Ziua de 19 (6) August se sfârșise într'un amurg înăbușitor. De pe înălțimea măgurei Odobestilor mareșalul Mackensen cuprindea cu privirea câmpul bătăliei, înroșit de razele soarelui ce apunea și de sângele soldaților săi. Sufletul aspru al războinicului era cuprins de melancolie. Viziunea marilor bătălii victorioase ce-i întemeiaseră faima, nu putea să-i alunge amărăciunea. Tannenberg, Lotz, Dunaeț, Serbia, Dobrogea, Argeș, câte amintiri glorioase care se ștergeau în ceața depărtării și a trecutului. Iar realitatea era aci, sub ochii mareșalului în câmpia acoperită de leșurile legiunilor sale, în apele Siretului nesubjugat ce se rostogoleau mai sprinten și murmurau par'că mai ironic decât ori când.

Deasupra munților Oituzului, zarea părea o mare de foc, și în acest amurg însângerat, gloriosul soldat nu se putea opri să nu citească limpede apusul propriei sale faime de general care nu cunoscuse până atunci înfrângerea.

Aceste jertfe sublime a dat neamului îmbrăți-

șarea divină a zilei de 28 Nov. 1918 când Regele a revenit în capitala țării în fruntea armatei victorioase.

Doamne! Cine ar fi meșterul care să vorbească sau să scrie ce a fost în sufletul românesc în acea zi? Limba nu poate să îndeplinească cuvinte, iar mâna par'că e blestemată nu pornește din loc.

Căci cum a-și spune s'au a-și descrie apariția gornistului în fruntea trupei, cu fața arsă de vijelele luptei, căci doar era gornistul care sunase atacul și întonase spre rugăciune celor cari închideau ochii ca să nu-i mai deschidă niciodată.

Și cum aș povesti defilarea drapelului sfâșiate de gloanțe, mărturii mute a atâta vitejie și atâta sânge vărsat! Drapelul împodobite cu vulturii de aur cari în uraganul bătăliilor au țipat când de bucurie, când de deszădejde?

Pe sub seară Majestatea Sa Regele a pornit în automobil deschis pe stradele Bucureștiului. A ajuns până în Piața Teatrului și aci mulțimea i-a închis drumul, nu l'a mai lăsat să înainteze. Majestatea Regească era tot una cu poporul său.

Copiii s'au apropiat de trăsură, s'au urcat pe scară și au sărutat mâinele Majestății Sale, iar M. S. par'că era un Crist care zicea: „Lăsați copiii să vie la Mine“.

Tot în acea zi Și'a scris evanghelia desprinsă din sufletul Său, care va rămâne mărturia supremă a unui Român și Rege. Iat-o:

„Când am luat moștenirea întemeetorului României moderne, am făgăduit reprezentanților Națiunii, că voi fi bun Român. Cred că M'am ținut de cuvânt. Grele au fost timpurile, mari au fost jertfele, dar strălucită este răsplata și astăzi pot spune cu fruntea senină față de Dumnezeu și de poporul meu **Am conștiința curată.**

Dar acum odihnește în cripta Voivozilor dela Curtea-de-Argheș și nu departe doarme somnul dreptilor în capela dela Florica cel care L'a slujit până în ultima clipă, acel uriaș al epocii sale cu care M. S. a împărtășit și amărăciunile și nedreptățile.

Dintr'un sentiment de adâncă pietate să nu Le turburăm odihna! Mormintele Lor sunt încă proaspete, pe aceste morminte însă, va crește acea floare de bună mireasmă căreia-i zice *Dragostea de Țară.*

